

*Poszanowanie praw autorskich w
pracach dyplomowych studentów*

Elżbieta Walkiewicz

**Konferencja pt. "WYCHOWAWCZE ZOBOWIĄZANIA
UNIwersYTETU W SPOŁECZEŃSTWIE BEZ ELIT"**

Uniwersytet Gdański - 25 czerwca 2010 r

Cele Procesu Bolońskiego (wg Deklaracji Bolońskiej – 1999r.)

- Przygotowanie uczących się do rynku pracy
- Przygotowanie do bycia aktywnym obywatelem demokratycznego społeczeństwa
- Rozwój osobowy uczących się
- Rozwój i podtrzymywanie podstaw wiedzy zaawansowanej (społeczeństwo i gospodarka oparta na wiedzy)

Osiągnięte poprzez
stosowanie narzędzi PB
np. ERK

Europejskie Ramy Kwalifikacji

ERK (EQF), jako rama odniesienia składa się z:

- 8 poziomów, które są określone przez wyrażony w pkt. ECTS nakład pracy studentów i oczekiwane efekty kształcenia i ujmują pełną skalę kwalifikacji, zdobywanych w ramach kształcenia formalnego, jak i poza nim (np. kursy, szkolenia, doświadczenie zawodowe)
- 3 działów:

Wiedza

Umiejętności

Inne Kompetencje

Efekty kształcenia/ uczenia się - określają co student powinien wiedzieć, rozumieć, potrafić zrobić po pomyślnym zakończeniu procesu kształcenia

Polskie Ramy Kwalifikacji – w przygotowaniu

Polskie Ramy Kwalifikacji (w przygotowaniu), zgodne (lecz nie jednolite) z „ramami europejskimi”, proponują opis 7 (8) poziomów kwalifikacji przy użyciu 3 głównych zakresów efektów uczenia się:

wiedza

umiejętności

postawy

Polskie Ramy Kwalifikacji (w przygotowaniu) – opis postaw (edukacja ogólna)

Poziom 5 (6) – licencjat, inżynier

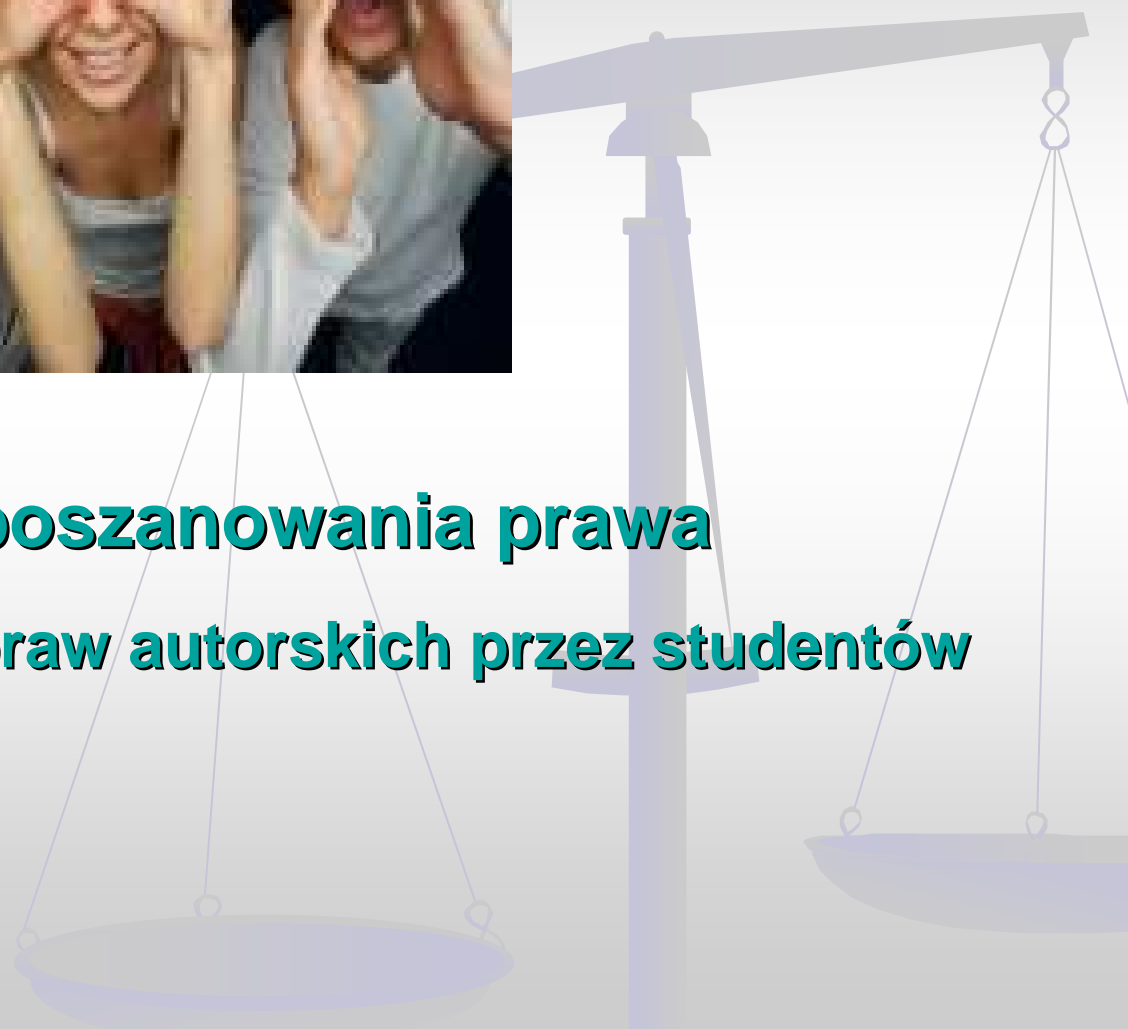
Jest zdolny do inicjatywy i samodzielności na różnych polach działalności, współpracy z innymi w ramach działań, wypowiedzenia sądów w ważnych sprawach z uwzględnieniem etycznego wymiaru swego postępowania

Poziom 6 (7)- magister

Jest zdolny do działania na różnych polach w sferze publicznej i zawodowej z uwzględnieniem zobowiązań wynikających z pełnionych ról społecznych, w tym roli zawodowej

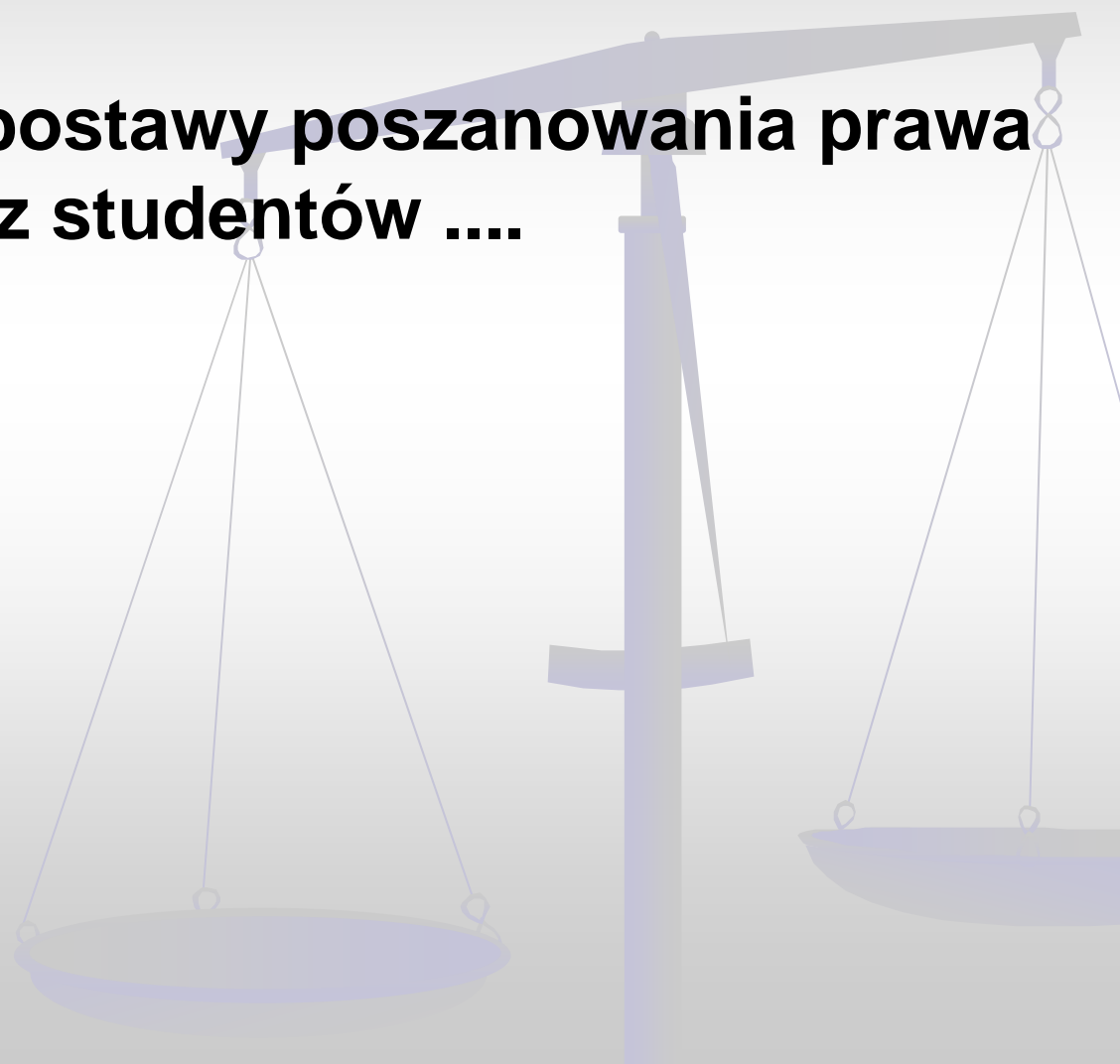

Postawa poszanowania prawa
np. poszanowania praw autorskich przez studentów

Trochę

**o kształtowaniu postawy poszanowania prawa
autorskiego przez studentów**

o braku poszanowania prawa na przykładzie praw autorskich

Negatywne zjawiska:

- odpisywanie pracy domowej z zeszytów kolegów - Szkoła Podstawowa;
- odrabianie prac domowych, ściąganie gotowych odpowiedzi, gotowych wypracowań z portali internetowych np.: zadane.pl (od 1.09.2009 na portalu zarejestrowało się 300 tys. użytkowników, którzy odrobili za siebie nawzajem 630 tys. prac domowych) trudne.pl (2 tys. odpowiedzi) - Gimnazja, Licea... ;
- handel pracami maturalnymi z języka polskiego - Licea...
- pobieranie gotowych bryków z komórki
- ściąganie zapożyczeń do prac dyplomowych studentów oraz gotowych prac z portalu sciaga.pl (istnieje od 1998 i oferuje obecnie aż 100 tys. prac z różnych przedmiotów, ostatnio miesięcznie stronę odwiedzało ok. 3.5 mln. osób) – Licea, Szkoły Wyższe
- kupowanie prac licencjackich i magisterskich - Szkoły Wyższe (1);

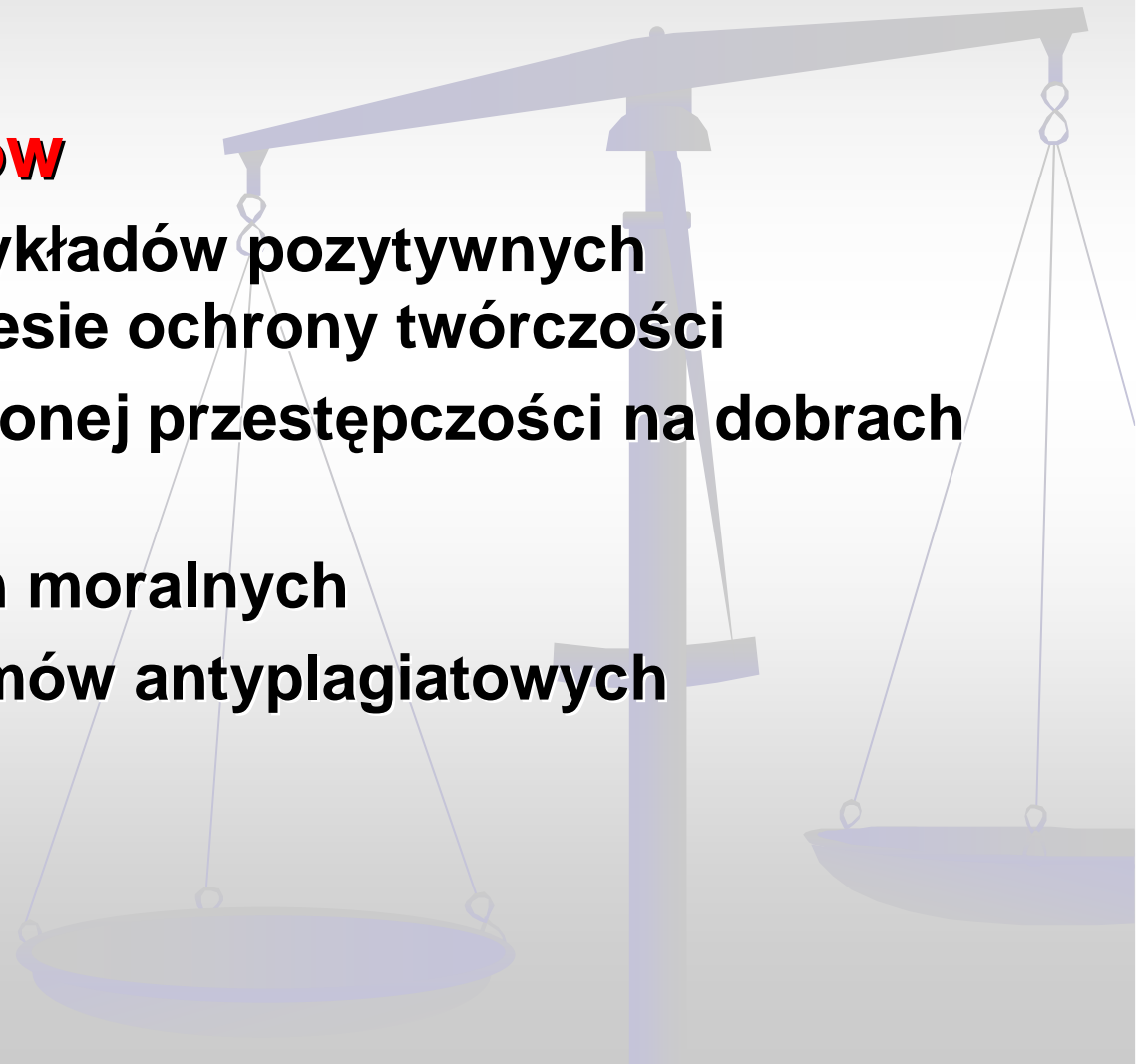
o przyczynach zjawiska

o tym co należy czynić aby kształtować postawy poszanowania praw autorskich przez studentów

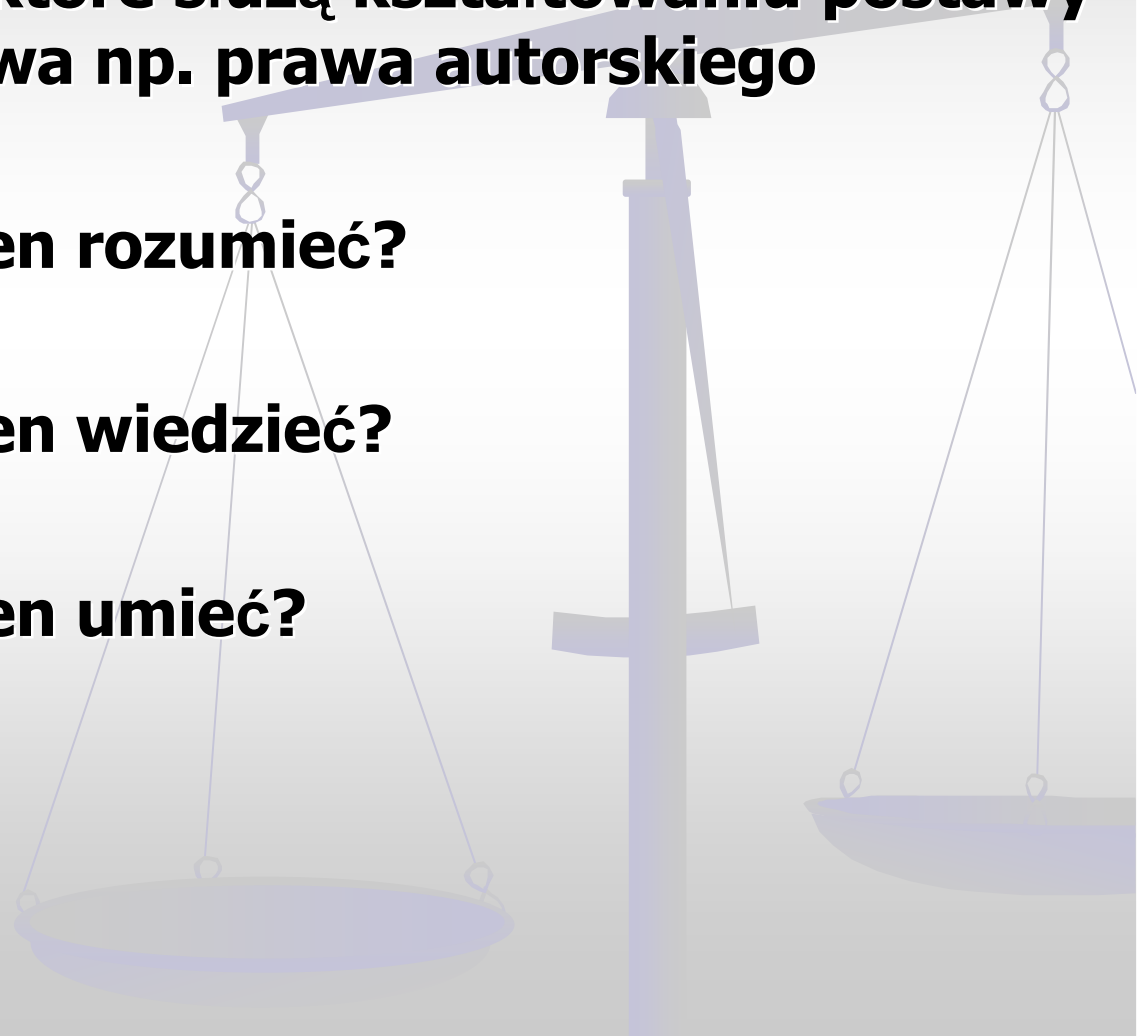
- **Edukacja studentów**
- **Popularyzowanie przykładów pozytywnych przedsięwzięć w zakresie ochrony twórczości**
- **Zwalczanie udowodnionej przestępczości na dobrach intelektualnych**
- **Sankcjonowanie ocen moralnych**
- **Wprowadzanie systemów antyplagiatowych**
- **Inne**

Edukacja studentów

3 zasadnicze kwestie, które służą kształtowaniu postawy poszanowania prawa np. prawa autorskiego

- **Co student powinien rozumieć?**
- **Co student powinien wiedzieć?**
- **Co student powinien umieć?**

Student powinien rozumieć, że:

**Przywłaszczenie sobie autorstwa cudzego utworu (plagiat)
oraz nielegalne rozpowszechnianie utworu (kopiowanie)**

- **bezpośrednio krzywdzą twórcę**
- **pośrednio krzywdzą społeczeństwo**

Plagiat →

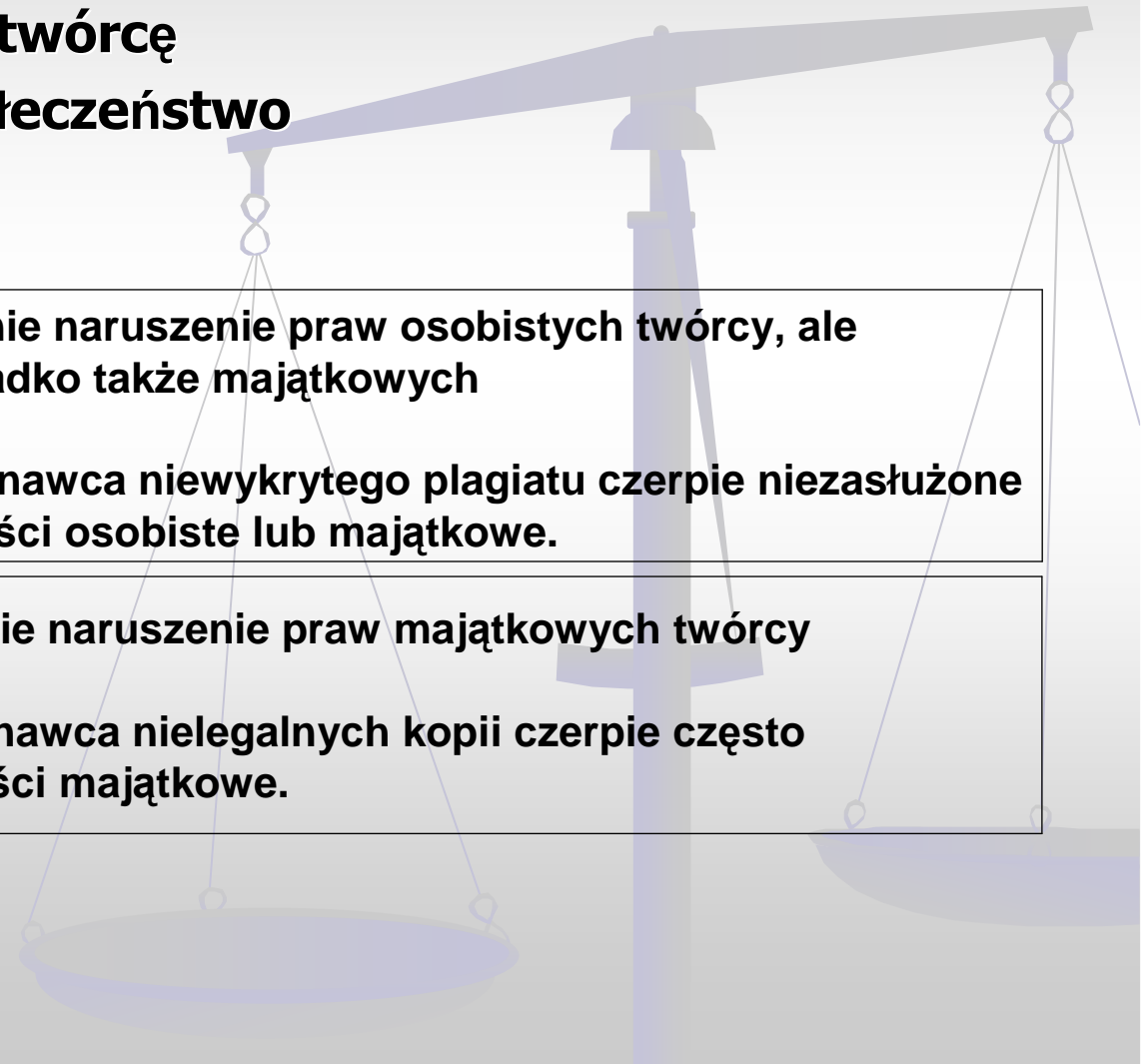
**głównie naruszenie praw osobistych twórcy, ale
nierzadko także majątkowych**

**Wykonawca niewykrytego plagiatu czerpie niezastężone
korzyści osobiste lub majątkowe.**

Kopiowanie →

głównie naruszenie praw majątkowych twórcy

**Wykonawca nielegalnych kopii czerpie często
korzyści majątkowe.**

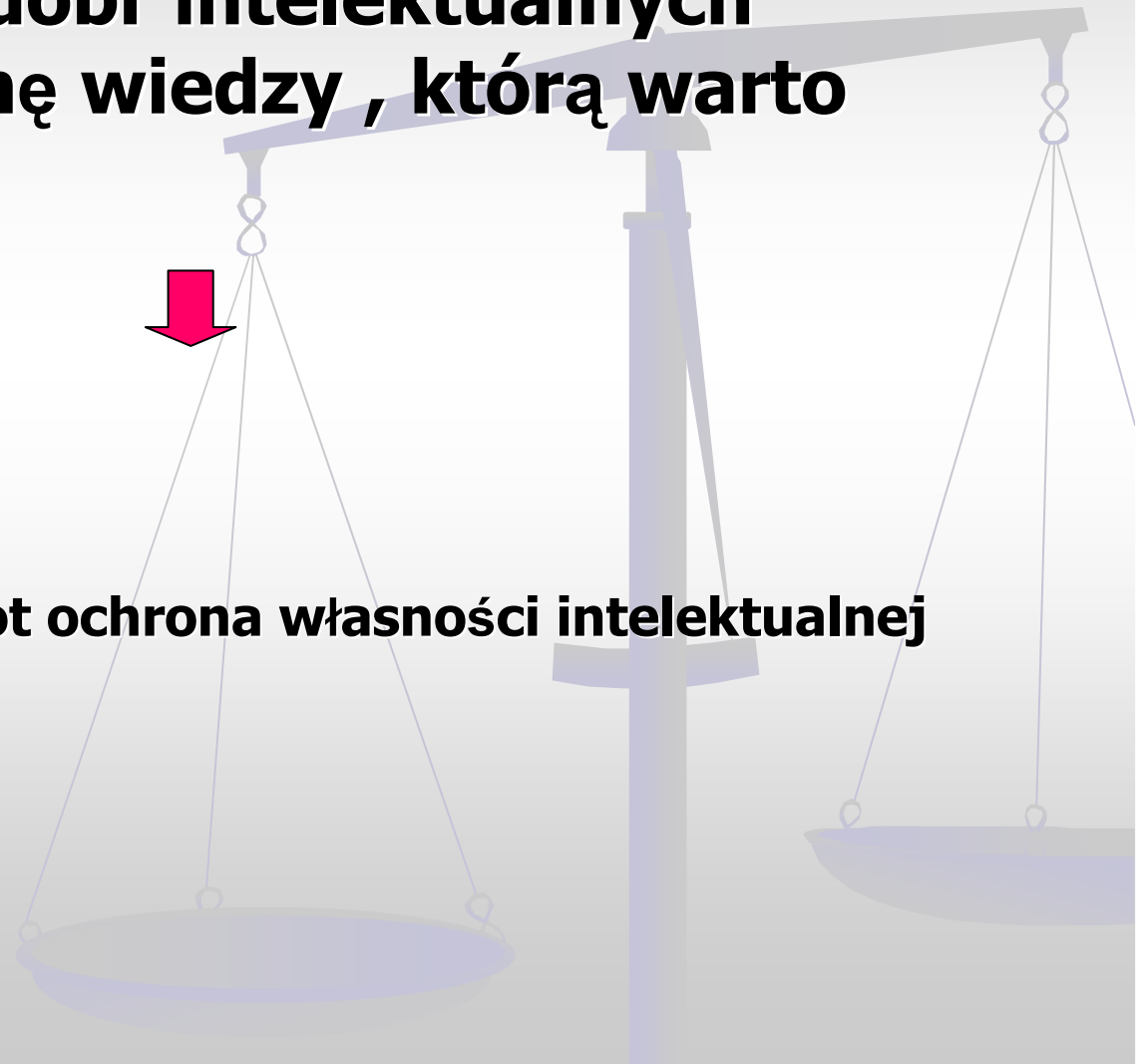

Student powinien wiedzieć, że:

- **Prawna ochrona dóbr intelektualnych stanowią dziedzinę wiedzy , którą warto poznawać**

np. przedmiot ochrona własności intelektualnej

Student powinien wiedzieć, że:

- **przywłaszczanie sobie autorstwa cudzych dóbr intelektualnych jest przestępstwem**

Art. 115 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (p.a.p.p.) - znowelizowana ustawą z 2000 r. (Dz.U. Nr 80, poz. 904 z póź. zmianami).

„Kto przywłaszcza sobie autorstwo lub wprowadza w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania podlega karze:

- grzywny,
- ograniczenia wolności,
- pozbawienia wolności do lat 3”

Student powinien wiedzieć, że:

➤ **przepisy prawa autorskiego pozwalają na korzystanie z cudzych utworów w ramach dozwolonego użytku**

I. Dozwolony użytek prywatny chronionych utworów

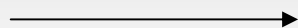
Każdy może korzystać nieodpłatnie, bez zgody twórcy, z utworu rozpowszechnionego w zakresie własnego użytku osobistego

Art. 23. 1. Bez zezwolenia twórcy wolno nieodpłatnie korzystać z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego. Przepis ten nie upoważnia do budowania według cudzego utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego.

2. Zakres własnego użytku osobistego obejmuje krąg osób pozostających w związku osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego.

II. Dozwolony użytek publiczny chronionych utworów

Media

cele informacyjne

Instytucje naukowe
badań
i oświatowe

cele dydaktyczne lub prowadzenie
badań

Biblioteki
archiwa i
statutowych
szkoły

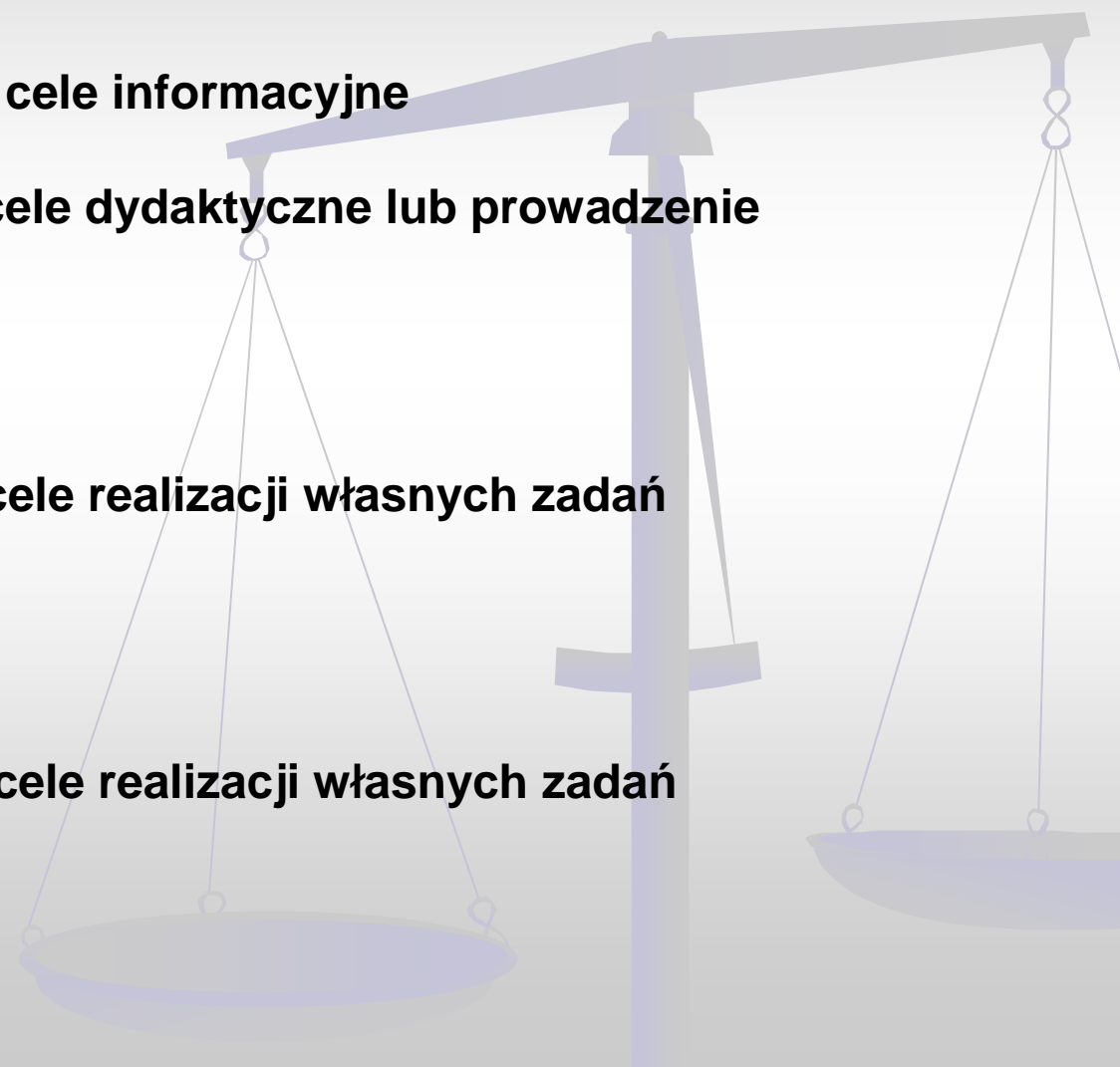

cele realizacji własnych zadań

Ośrodki informacji
i dok. nauk. tech.
statutowych

cele realizacji własnych zadań

Student powinien wiedzieć, że:

➤ przepisy prawa autorskiego pozwalają na stosowanie tzw. prawa cytatu

Art. 29. 1. Wolno przytaczać w utworach stanowiących samoistną całość urywki rozpowszechnionych utworów lub drobne utwory w całości, w zakresie uzasadnionym wyjaśnieniem, analizą krytyczną, nauczaniem lub prawami gatunku twórczości.

2. Wolno w celach dydaktycznych i naukowych zamieszczać rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów w podręcznikach i wypisach.

3. [...]

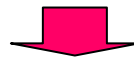
! Art. 34. Można korzystać z utworów w granicach dozwolonego użytku pod warunkiem wymienienia twórcy i źródła. Twórcy nie przysługuje prawo do wynagrodzenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Student powinien umieć?

- **Być uczciwym !!!**
[Uczciwość: *dlaczego niekiedy nie przyznajemy się?*
- z niewiedzy (*wiedza specjalistyczna vs. wiedza ogólna; kto pisze?*);
- z lenistwa (*modyfikacje tekstu a prawa autorskie*)].
- Przytaczać fachowo (cytować) cudze, rozpowszechnione utwory pod warunkiem wymienienia twórcy i źródła z jakiego pochodzą cytaty np.
„Stosowanie prawa przez kompetentne organy władzy publicznej polega głównie na podejmowaniu decyzji konkretnie-indywidualnych na podstawie prawa”¹

¹ Walkiewicz E., *Elementy prawa dla nauczycieli*, IBE, Warszawa 2007, s.37.

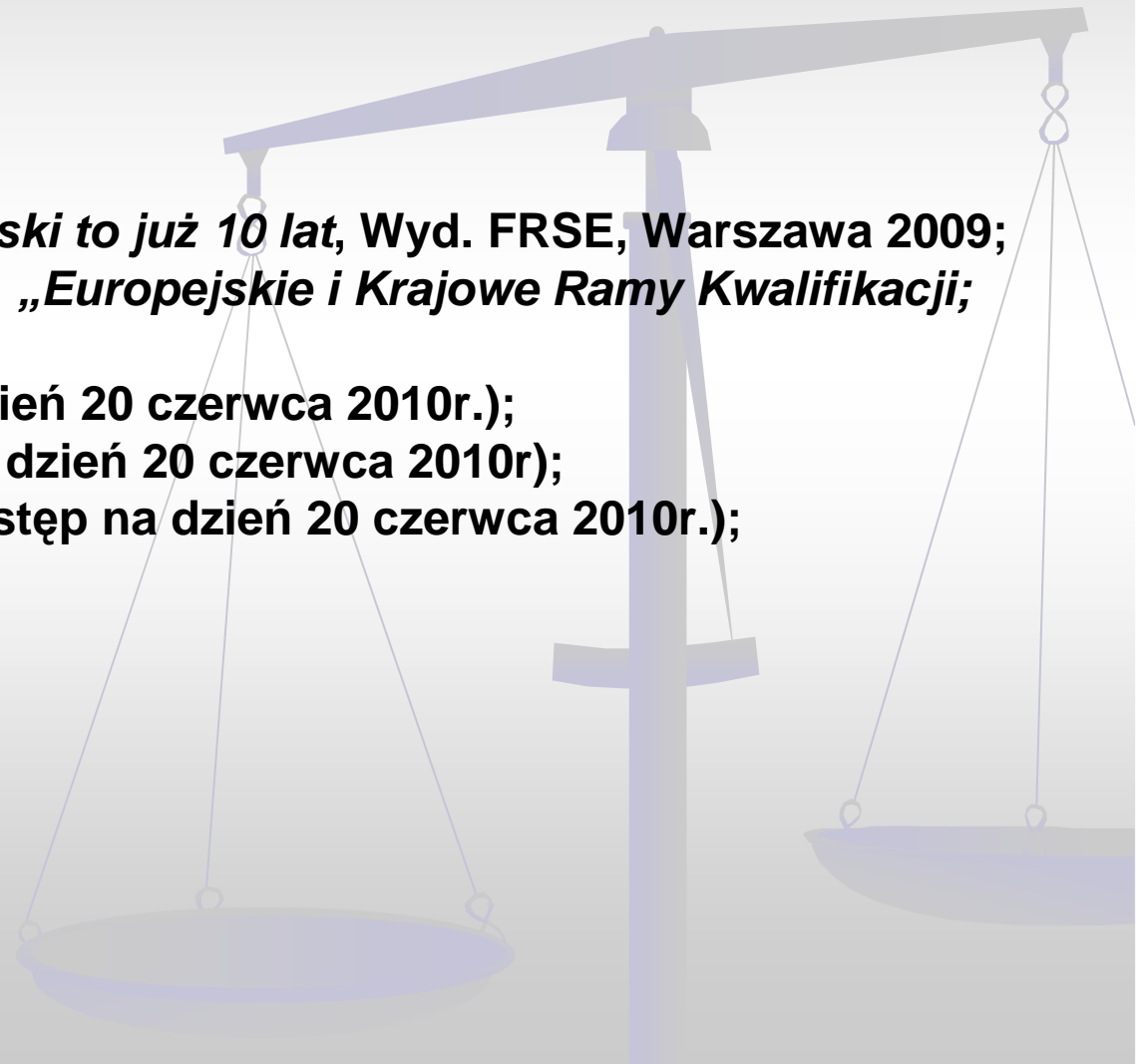
- Czerpać inspirację z cudzych tekstów, wykładów, stron internetowych (*pod warunkiem podania źródła informacji, powołania się na autora wykładu, adresu strony www wraz z datą korzystania z niej*)

Korzystać z cudzych utworów zgodnie z obowiązującym prawem, normami moralnymi i zasadami współżycia społecznego, zdrowym rozsądkiem (np. nie plagiatować, nie kopiować...)

Przydatne materiały i linki:

- A. Kraśniewski, *Proces Boloński to już 10 lat*, Wyd. FRSE, Warszawa 2009;
- E. Chmielecka, prezentacja pt. „*Europejskie i Krajowe Ramy Kwalifikacji*;
- Polityka nr 21z 22 maja 2010;
- www.frse.org.pl (dostęp na dzień 20 czerwca 2010r.);
- www.ec.europa.eu (dostęp na dzień 20 czerwca 2010r.);
- www.ekspercibolonscy.pl (dostęp na dzień 20 czerwca 2010r.);

Dziękuję za uwagę